

UN OM ÎNTRE CĂRȚI*

După o captivantă expediție cărturărească pe urmele lui Caragiale în care căuta reflexele figurii acestuia în presa vremii, doamna Dorina Grăsoiu revine în actualitatea editorială cu un dosar critic dedicat lui Ovidiu Papadima. *Viața cărților lui Ovidiu Papadima*, antologia pe care a publicat-o nu demult la *Editura Vestala*, e dovada unei empatii, a unor afinități electiv determinate de similitudini temperamentale. Istoric și critic literar de factură academică, pătruns de cultul documentului și al investigației exhaustive, Ovidiu Papadima e un chip similar al celei care-i cercetează azi opera așezând-o între oglinzi paralele. Pe de o parte, e prisma poliedrică a criticii în care fostul cronicar literar al *Gândirii* și autorul atâtor studii fundamentale s-a reflectat multiform, pe de alta, examenul propriu riguros, chiar dacă nu-i total scutit de accente apologetice.

Referindu-mă la primul plan, aș constata că Dorina Grăsoiu are un dar mai rar printre istoricii literari: știe să dea dinamism analizei, pulsație epică examenului documentar, n-are idiosincrazii și partizanate păguboase. Ceea ce i-a izbutit în cărți precedente precum „*Bătălia*” *Arghezi* (policromă reconstituire arhivistică de acum 20 de ani) și în *Caragiale în presa vremii* (investigație detectivistică de mână întâi pe care o publica în 2002) îi reușește și acum. „Subiectul” nu e instalat pe un soclu înalt de pe care să contemple hieratic, ca statuia unei zeități orientale, ofranda jerbelor critice, ci, prin inspirate mișcări de aparat critic, e adus în actualitatea vie în care admirația se împletește cu blamul, rezerva cu elogiul. E, în fond, cea mai adecvată dovadă de fidelitate față de magistrul pe care-l evocă, fiindcă *Viața cărților lui Ovidiu Papadima* nu e un titlu întâmplător. În 1969, într-un eseu cu valoarea unei profesiuni de credință, intitulat *Între istorie literară și critică literară*, Ovidiu Papadima sublinia că „istoria literară presupune [...] evocarea nu numai a vieții scriitorilor, dar și a vieții operelor lor”. Or, viața operelor este chiar receptarea lor critică.

Din acest punct de vedere, Ovidiu Papadima a fost un privilegiat. Existența lui intelectuală a fost omologată pe varii planuri de cărturari cu prestigiu incontestabil. Au scris despre el G. Călinescu și Petru Comarnescu, Nichifor Crainic și Constantin Ciopraga, Adrian Fochi și Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Perpessicius și Al. Piru, C. Stănescu și Ion Talos, Mihai Zamfir și Mircea Iorgulescu, adică exegeți care au impus întotdeauna prin autoritatea

argumentelor, nu prin argumentul autorității. Reperete bibliografice pe care le propune Dorina Grăsoiu în finalul antologiei sunt abundente, iar în acest context alegerea textelor reprezentative pentru statura postumă a lui Ovidiu Papadima e o operație dificilă care cere simultan echilibru, simțul arhitectonic al proporțiilor, ochi de geometru. Proba de foc ce trebuia trecută de un autor vizibil fascinat de eroul său este cenzura rațională aplicată admirației. O probă pe care istoricul literar Dorina Grăsoiu a trecut-o în general cu bine, incluzând în sumar și puncte de vedere contestate precum cele ale lui Vasile Netea și Mircea Popa, rezervele critice ale celui din urmă fiind stărnite de *Ipostaze ale iluminismului românesc*, sinteza publicată de Ovidiu Papadima în 1972.

Un amănunt interesant e că majoritatea „contestatelor” lui Ovidiu Papadima sunt de peste munți, din Ardeal, care pedepsesc astfel, instinctiv (?!), „dezertiu-ne” transilvăneanului metropolizat. Să fie oare, aici, o urmă tardivă a unui tribalism care tulbură încă oglinda eului românesc supraindividual despre care glosa atât de pătrunzător autorul *Viziunii românești a lumii*? Aș mai adăuga și că secțiunea *Sinteze* a crestomației e cam distrofică. Chiar dacă e mai didactic, mai „uscat”, portretul pe care Ion Simuț i-l dedică lui Ovidiu Papadima în *Dicționarul Scriitorilor Români* merita inclus tocmai pentru calitatea demersului sintetizator.

Al doilea plan al acestei cuprinzătoare antologii este chiar ampla prefață, de circa 25 de pagini, a Dorinei Grăsoiu. A reuni într-un flux coerent ipostaze divergente (O. Papadima a fost în același timp folclorist, critic și istoric literar, arhivist, bibliograf meticolos, universalist) nu chiar la îndemâna oricui. Examenul presupune polivalentă, inițiere profundă în domenii diferite, calități pe care Dorina Grăsoiu le are neîndoelnic. Ceea ce-i reproșez însă aici este o diferență de regim față de antologia propriu-zisă. Acolo spiritul critic e solid, fără fisuri, dincoace pasionalitatea e mai puțin strunită. Dau un singur exemplu: dacă volumul din 1971 *Scriitorii și înțelesurile vieții* e o ediție „redușă ca proporții și mult «cumintită» a cărții din 1943” *Creatorii și lumea lor*, se mai poate susține în tabelul cronologic că tomul cu pricina oferă „imaginea netrucată a mișcării literare interbelice”? Oricât am crede în valabilitatea unui vechi adagiu conform căruia „greșeala e omenească, dar perseverența e diabolică”, în materie de spirit critic consecvența e preferabilă.

Inconsecvențe de acest gen sunt însă rare. Scriind despre *Viața cărților lui Ovidiu Papadima*, Dorina Grăsoiu a reușit să reconstituie și o viață exemplar dedicată cărților.

* *Viața cărților lui Ovidiu Papadima*. Antologie, prefață, tabel cronologic, bibliografia operei și bibliografie selectivă de Dorina Grăsoiu, Editura Vestala, București